

Jan Charytański

"Erfahrung und Glaube :
Handreichung zu einem Lehrplan für
den katholischen Religionsunterricht
an Grundschulen", wyd. Peter Jansen,
Zürich-Einsiedeln-Köln i Hannover
1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/2, 211-212

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

niu „emancypacji” w nauczaniu religii poświęcono jeden tylko artykuł, pytanie o miejsce i rolę problemu „emancypacji” w wychowaniu religijnym przynika wszystkie wypowiedzi.

Co prawda autorzy recenzowanej pozycji omawiają jedynie „nauczanie religii”, a nie katechezę w ścisłym tego słowa znaczeniu, niemniej problematyka przez nich poruszona posiada duże znaczenie również dla naszych ujęć katechezy. Zagadnienie prawdziwej wolności człowieka jest przecież istotnym elementem w wychowaniu religijnym. Toteż można omawianą pozycję polecić przede wszystkim wykładowcom katechetyki i pedagogiki religijnej.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Peter JANSEN (wyd.), *Erfahrung und Glaube. Handreichung zu einem Lehrplan für den katholischen Religionsunterricht an Grundschulen*, Zürich—Einsiedeln—Köln i Hannover 1971, Benziger Verlag — Schroedel Verlag, s. 155.

Zarówno *Zum Religionsunterricht morgen*, jak *Emanzipation und Religionspädagogik* rozpatrywały zagadnienie współczesnej nauki religii w szkołach publicznych od strony teoretycznej. Obecnie omawiana pozycja jest próbą realizacji praktycznej nowego ujęcia zadań i form nauki religii w szkole.

W związku z reformą szkolnictwa podstawowego władze kraju Nadrenii i Westfalii zwróciły się do nauczycieli religii o wypracowanie nowego programu nauczania religii odpowiadającego nowym programom szkolnym. Powstały dwa zespoły, katolicki i ewangelicki, dla zastąpienia programu z r. 1967 nowym programem. Prace obu zespołów były jednak zsynchronizowane dzięki obecności przedstawiciela innego wyznania. Obecnie recenzowana pozycja stanowi przedłożenie wypracowanego programu, jak również podaje jego teoretyczne uzasadnienie.

Nowy program odcina się zasadniczo od katechezy przepowiadania, katechezy indukcyjnej, a określa się jako nauczanie religii sytuacyjne. Rozumie pod tym określeniem nauczanie religii, którego cel stanowi wprowadzenie w religijne zrozumienie świata, jak również w biblijno-chrześcijańskie rozwiązywanie problemów ludzkich. W takim ujęciu problemy ludzkie stają się przedmiotem nauczania, a uczeń ujmowany jest przede wszystkim od strony swego człowieczeństwa. Główną zaś podstawą nauczania są ludzkie i religijne doświadczenia dziecka wyrażane i tłumaczone w procesie nauczania.

Uczestnicy prac zespołu usiłowali oprzeć swój nowy program o zasady teorii *curriculum*, jakkolwiek podkreślają, że program ich jest właściwie tylko pierwszą próbą wprowadzenia powyższych zasad do programowania nauki religii. Toteż wiele uwagi poświęcają określaniu celów głównych, częściowych, tak zwanych kwalifikacji i dopiero we funkcji tych celów ustalają materiał nauczania. Obok tak pojętej nauki religii w szkole zakładają ponadto istnienie parafialnej katechezy służącej bardziej przepowiadaniu i wprowadzeniu w życie sakramentalne.

Redaktor włączył również przykładowo cztery „modele” nauki religii. Dla dostrzeżenia specyfiki nowego programu istotne są właśnie wspomniane modele. Model przewidziany dla pierwszej klasy (dzieci sześciolatek) pragnie sprostować u dzieci zbyt magiczne ujmowanie zdania „od Boga wszystko pochodzi”. Model dla drugiej klasy podobnie prostuje pojęcie wszechobecności Bożej, oczyszczając je ze zbyt realistycznych elementów, właściwych myśleniu małego dziecka. Dwa następne modele dla klasy trzeciej i czwartej opierają się przede wszystkim na materiale biblijnym Starego i Nowego Testamentu. Celem ich jednak nie jest „nauka o Bogu” ale w klasie trzeciej stosunek dzieci do ludzi „z marginesu”, w klasie czwartej zrozumienie opowiadań o wyzwoleniu Izraela. W tym ostatnim wypadku korzystają przede wszystkim z porównania przekazu Jahwisty i kapłańskiego.

Omawiany projekt jest tylko próbą. Obecnie opracowuje się tak zwany

Zielfelderplan. Niemniej relacjonowane opracowanie doskonale ukazuje kierunek poszukiwań teoretyków nauczania religii w szkole. Oczywiście, nasza katecheza służy nieco innym celom, inne musi mieć założenia. Ciągłe jednak pozostaje otwarte pytanie, czy nie winniśmy wyraźniej uwzględnić w naszej katechezie problemy ludzkie. Dlatego powyższą pozycję można polecić wykładowcom katechetyki, wizytatorom diecezjalnym, jak również autorom podręczników.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Gottes Geist in dieser Welt. Zur Vorbereitung auf die Firmung, Freiburg—Basel—Wien 1974, wyd. 8, Verlag Herder, s. 47.

Omawiana książeczka stanowi podręcznik dla dzieci przygotowujących się do przyjęcia sakramentu bierzmowania. Jedno z poprzednich wydań było już omawiane w kwartalniku¹. Toteż ograniczymy się przede wszystkim do ukazania zasadniczych różnic między starym a nowym wydaniem. Przede wszystkim znika całkowicie nawiązywanie do pragnienia dojrzałości u młodych. Zmniejsza się również eksponowanie osoby Ducha Świętego. Występuje natomiast wyraźniej osoba Syna Bożego, a przede wszystkim na pierwsze miejsce wysuwa się rzeczywistość Kościoła i ściślejszy z nim związek bierzmowanych. Dzięki tym zmianom bierzmowanie ukazuje się wyraźniej jako sakrament Kościoła, a nie tylko jednostki. Zgodnie z aktualną tendencją we współczesnej katechezie wiele miejsca poświęca się ludzkim i religijnym doświadczeniom młodzieży. Z nowymi elementami autorzy podręcznika potrafili szczęśliwie połączyć dawne akcenty, położone przede wszystkim na odpowiedzialności bierzmowanego, podejmowanej w Kościele dla służby ludziom. Zmiany dostrzeżone w nowym wydaniu znajdują swe wytłumaczenie w konstytucji apostołskiej Pawła VI, jak również w odnowionych obrzędach bierzmowania. Tę niewielką książeczkę można polecić wszystkim katechetom, przede wszystkim autorom podręczników i programów. Można ją również wykorzystać w przygotowaniu nauk rekolekcyjnych przed bierzmowaniem.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Roman MENSING (wyd.), *Firmkatechesen. Anregungen und Arbeitsmaterial zur Vorbereitung der Firmung in der Pfarrgemeinde*. Mainz 1974, Matthias—Grünwald—Verlag, s. 68.

Nowe ustalenie celów, zadań i form nauczania w szkołach RFN zwróciło uwagę katechetów Niemiec Zachodnich na konieczność wypracowania odpowiednich form dla katechezy parafialnej, nastawionej przede wszystkim na przygotowanie sakramentalne. Omawiana pozycja stanowi właśnie próbę katechezy parafialnej. Opracowali ją katecheci dekanatu Hamm w latach 1970—1972. Przygotowanie do bierzmowania wypełnia czas siedmiu tygodni. Dla dziecka przewiduje się kolorowe stronicę, rozdawane po przeprowadzeniu katechezy, a przeznaczone do pracy samodzielnej w formie testów. Treść testów podana jest w podręczniku dla katechety, właśnie omawianym. W zasadzie autorzy przewidują siedem tematów, dodają jednak jeszcze dwa uzupełniające. Nacisk został położony na budzenie odpowiedzialności w świecie oraz na podejmowanie zadań we wspólnocie lokalnej. Zgodnie z tendencjami współczesnej pedagogiki religijnej w RFN dużo uwagi poświęcają autorzy omówieniu celów poszczególnych jednostek tematycznych. Jak na katechezę parafialną wydaje się jednak, że zbyt wielki nacisk położono na takie zagadnienia jak troski i zadania współczesnego świata, konflikty, pokój, a zbyt mało miejsca znajdują zagadnienia bardziej teologiczne. Na przykład całą liturgię

¹ Por. *Collectanea Theologica* 40(1970) z. 2, 213—214.